

hetetlen a semleges kisállamok felmorzsolódása. A helyzet — ahogy ez az első pillanatban látszik — az, hogy az angolok kikényszerítették a németeknek ezt a lépését és a németek fájó szívvel bár, de megtették. Ha sikerül megtartani az északiak semlegességét és békés úton biztosítani a vasérc-utánpótlást, a nácik semmiesetre sem gondoltak volna erre az elkeseredett lépésre. A vállalkozás meglehetősen veszélyes. A front ugyanis kiszélesedik és olyan hosszú szakaszon tartani az arcvonalat, mint amilyen a norvég partvonal, még hozzá ellenséges lakossággal a háta megett, egyetlen hadseregnek sem a legkellemebb.

Az angolok számításának első része bevált, De csak az első rész. Mert London körülbelül így képzelte el: ha sikerül Németországot északról zár alá venni és meggátolni a vasszállítmányokat, az ország gazdaságilag összeomlik; ha Németország az északi blokádra fegyverrel válaszol, azaz bekövetkezik az, ami be is következett, sokkal nagyobb támadási felületet nyújt az ellenségnek, mint eddig, stratégiailag kedvezőtlenebb helyzetbe kerül és lehetőség nyílik arra, hogy katonailag alul marad. Tulajdonképen tehát mind a kettő német vereséggel járna.

A terv első része bevált. Németország a fegyverhez nyúlt. A kérdés most az, hamarosan be tud-e rendezkedni Norvégiában és meg tudja-e vetni ott is biztosan a lábát.

Az új északi vállalkozással kérdésessé vált Belgium és Hollandia sorsa is. Ha már a semlegesek és semlegesség likvidálásáról van szó, sorra kell, hogy kerüljön ez a két semleges ország is. Külszínre Németország szegte meg legkézzelfoghatóbban a semlegességet. Ennek hangoztatásával a szövetségesek majd valószínűen jogot formálnak arra, hogy a Németalföldet megszállják, ha ugyan Belgium és Hollandia „saját jószántából“ nem helyezi magát a szövetségesek „védnöksége“ alá.

1940. április 10.

Révész Illás

Figyelő

A vojvodinai dolgozó nők egészségügyi helyzete a gyáripárban

Az elmúlt világháborút követő évek gyorsított gazdasági életüteme a gyáripár bizonyos mértékű kifejlődéséi eredményezte a Vojvodinában is. Ezzel a fejlődéssel egyre nőtt a gyáripárban foglalkoztatott női munkaerők száma. Új, számottevő és eddig ismeretlen gazdasági réteggel bővült így ki a vojvodinai dolgozó nők társadalma, amely addig jóformán csak a mezőgazdasági és cselédi élet terén érvényesülhetett. A gyárak megjelenéséig, mint kereseti forrás, mint elhelyezkedési lehetőség, úgyszólván csak ez

a két foglalkozási ág állt a nők rendelkezésére. Előre kell bocsátanunk ezzel kapcsolatban, hogy a vojvodinai dolgozó nők számának jelentős megnövekedése, amely eddig korlátozott volt, nem csak annak a körülménynek tulajdonítható, hogy a gyárban előállított könnyebb textiltermékek csak a női kezek munkáját igénylik, hanem annak a körülménynek is, hogy a nő, mint igénytelenebb, kevésbé beérő, a már hagyományosan leértékelt munkaerő, a gyár számára csak hasznos lehet. haszonrátájának növelését teszi lehetővé.

Elvitathatatlan, hogy a női munkaerőnek a gyáripari termelésbe és általában a gazdasági élet vérkeringésébe való igen nagy mértékű bekapcsolódásával enyhült némileg a gyengébb nem munkanélküliségének kérdése. Tagadhatatlan, hogy ezáltal szerényebb néposztályaink, a kisiparos, kisparaszt- és földmunkásosztály leánygyermekének megadatott a lehetőség, hogy szerény kerestükkel saját maguk vagy szüleik súlyos anyagi helyzetén javítsanak. Azonban ez csak az egyik, a napos oldala a dolognak, a másik, az árnyoldal az, hogy ezzel egyidejűleg a vajdasági dolgozó nők egészségügyi helyzetének leromlása is elkezdődött. A legcsúnyább és legborzalmasabb népbetegség: a tüdőbaj férközött be soraikba és szedi áldozatait, különösen a fiatalabb női nemzedék között.

Noha egészségügyi statisztika hiányában pontos adatok nem is állanak rendelkezésünkre, gyakori esetekből tudjuk: sok-sok fiatal leányt ragad el a gyilkos kór a szövőgépek vagy a stoppológépek mellől, ahová a kényszerűség és nincstelenség parancsoló ereje láncolta őket még zsenge korukban. Nálunk Szentán pl. igen gyakran találkozunk az ember temetési menetekkel, amint tompa csendben vonulnak végig a város uccáin. Ha kíváncsian és meghatódottan érdeklődünk, rendszerint ezt a felvilágosítást kapjuk: „Szegény munkásszülők gyermeke, gyárilány, tüdőbaj végzett vele.”

Csak a felszín emberei nem látják vagy nem akarják látni a tragikumot, hogy milyen ijesztően nagy és kétségbeejtően emelkedik azoknak a fiatal munkáslányoknak a száma, akik már a sír szélén állanak, menthetetlenül, beteljesületlen anyasággal, kiáltó bizonyítékeként a gyár egészségügyi állapotainak vagy talán inkább annak az ismeretlen valaminek, amit mellveregetve társadalmi gondoskodásnak és felvilágosító munkának szokás errefelé nevezni.

A Vojvodinában élő magyarság és főképpen a magyar dolgozó tömegek sorsával, jövőjével a legszorosabban összefügg ez a kérdés. Efölött napirendre térni, ezt a megkívánt alaposággal mérlegelni fontos és a magyarság jövőjének szempontjából hálás feladatot jelent szociális úttörőink számára. *Mert nincs szomorúbb dolog, mint jövendő magyar anyákat, munkásanyákat látni így elsatnyulni, egészségileg degenerálódni és végül társadalmilag teljesen magukra hagyatva, nyomorultán elpusztulni!*

Miben áll hát itt a teendő? Nagyok, emberfelettiek-e azok az áldozatok, amelyeket az itteni magyarság haladószerű rétegei-

nek kell hozniok, azért, hogy ezeknek a szegény, halálraitelt munkáslányoknak helyzetén lényegessen segíthessenek? A legkevésbé sem! Törödni kell velük! A szociális gondoskodás és felvilágosító munka az egyedüli mód arra, hogy ez a súlyos kérdés életünkéből örökre eltűnjön, hogy társadalmunk nélkülözhetetlen egyedeinek, a dolgozó nőknek fennmaradása, egészsége emberséges élete biztosítva legyen. A legtöbb és leghathatósabb tennivaló ebben az irányban az, ha támogatjuk, közreműködésünkkel mindenütt elősegítjük vagy kedeményezzük kétszeres elnyomatásban élő sorstársainknak, a dolgozó nőknek mozgalmát, amely minden más mozgalomnál a legilletékesebb arra, hogy ezt, a volvodinai dolgozó nők életét és jövőjét károsan befolyásoló bajt, orvosolja.

Thurzó Lajos

A Nyugat útja

A huszadik század magyar irodalom-szellemé a Nyugatban alakult ki és zajlott le — mondja Schöpflin Aladár a „XX-ik század magyar irodalmáról“ írt könyvében, s ha e kötetben, irodalmi, irodalomtörténeti és esztétikai kérdéseken és megállapításokon kívül sok helyt, főleg az új Nyugat ismertetése körül elfogult és személyi elvű szemléletről tesz tanúságot, a fenti kijelentés, a nagy Nyugatról, a „diadalmas“ Nyugatról, teljes biztonsággal és bátorsággal határozza meg a „fejedelmi“ Ignotus harcos irodalmi és kritikai folyóiratának jelentőségét és küldetését. Schöpflin Aladárt, könyve megjelenésekor, a régi Nyugat hagyományaiban nevelt és e tiszta irodalom iránti szeretetben élő hálás és különösképpen, éppen fiatal írók részéről, méltán érte sok tüzes támadás. Méltán, mert Schöpflin Aladár a régi Nyugatnak az indulóponttól híve, harcosa és a folyóirat hajdan vezérlő nagyjainak, ha politikában nem is, de irodalomban és irodalompolitikában bajvívó társa volt és a küzdelmes éveket az értetlenség, idegenség és idegenkedés, a sovíniszta, szűkagyú esztétika és a sajátos magyar politikának az irodalmat is politikai szempontból pórázra fogó, kaszinós, úri és kiváltságosan történelmi osztályú merdebe terelő iránya és nyomása elleni harcban együtt élte velük.

Az idők fordultával azonban — és erről Schöpflin könyve tanúskodik — a Nyugat szellemének irányfordultával, s mondjuk ki egyenesen (mert erről lesz szó), a Nyugatnak Babits kezébe jutásával, ítélőképességét és készségét erősen befolyásolja a megváltozott folyóirat. S ezen keresztül az új politikai áramlatok is, amelyek, ha a politikában uralkodóak ugyan, de nem lehet, hogy az irodalomtörténetírót a három évtizeddel ezelőtti vívott harcok és elvek, tanúk és szereplők ismertetésénél *ma* befolyásolják. Különösen akkor nem, ha a kritikus Schöpflin *akkor* ugyanazt az esztétikát és irodalompolitikát hirdette, vallotta és terjesztette, mint azok akkor és azok *ma* is csak azt vallják, a régi hitű Nyugat szellemét és örökségét. Az új Schöpflin pedig az új Babits új Nyugat-ának szellemében, de a régiről szólván, az új Nyugatnak hódolva, a réginek életben levő némely írójával szemben, sőt a régi Nyugat politikai és társadalmi